

Nr 41

Bevillningsutskottets betänkande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående provisorisk ändring i grunderna för reglering av restauratörernas utskänkningsvinst.

I en den 16 mars 1956 dagtecknad, till bevillningsutskottet hänvisad proposition, nr 138, har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att godkänna av föredragande departementschefen enligt samma protokoll förordade provisoriska ändringar i grunderna för reglering av restauratörernas utskänkningsvinst.

Beträffande *propositionens huvudsakliga* innehåll må här anföras följande.

I propositionen föreslås, att den pågående avvecklingen av restauratörernas vinst på utskänkningsvinsten av spritdrycker och starkvin skall från och med den 1 oktober 1956 avbrytas tills vidare i avbidan på att slutlig ståndpunkt tages till frågan om utskänkningsvinsten.

I samband med 1937 års lagstiftning rörande försäljning av rusdrycker behandlades utförligt frågan om restauratörernas vinst å utskänkning av spritdrycker och starkviner. I propositionen nr 242 till 1937 års riksdag uttalade sig departementschefen för att en avveckling av den direkta utskänkningsvinsten kom till stånd. Denna avveckling borde ske på så sätt att de vid den nya lagstiftningens ikraftträdande medgivna vinstkvantiteterna under tiden från och med den 1 oktober 1938 till och med den 30 september 1963 minskades med en tjugufemtedel för varje år. För tiden där-efter borde direkt vinst icke vidare utgå å spritdrycker och starkare viner. Någon ändring i fråga om utskänkningsvinsten å övriga viner ansåg departementschefen icke böra genomföras.

I sitt av riksdagen godkända betänkande, nr 28, uttalade 1937 års bevillningsutskott i denna fråga, att övervägande skäl talade för en avveckling av vinstkvantitetssystemet. Under ärendets behandling i utskottet framfördes betänkligheter bland annat mot att vinstavvecklingen fördes så långt, att icke ens skälig ersättning gäves för av utskänkningsvinstens föranledda kostnader. I anledning härav erinrade utskottet, att rätten till utskänkning i och för sig syntes innebära en så stor förmån för innehavaren, att särskild ersättning icke torde vara motiverad. Även om utskänkningsvinsten för det dåvarande i åtskilliga fall finge anses utgöra en betingelse för att rörelsen skulle kunna betraktas såsom ekonomiskt lönande, behövde detta ingalunda utesluta att rörelsen efter nödig anpassning skulle kunna drivas med gott resultat även efter utskänkningsvinstens avveckling.

Enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 5 juni 1953 tillkallade chefen för finansdepartementet särskilda sakkunniga (1953 års utskänkingsvinstkommitté) med uppgift att verkställa en utredning rörande verkningarna för restaurangnäringen av utskänkingsvinstens avveckling m. m.

I proposition nr 54 till 1955 års riksdag förordades från och med försäljningsåret 1955/56 enklare grunder än de hittills tillämpade för beräkning av utskänkingsvinstens storlek. De nya grunderna borde enligt departementschefens mening tillämpas intill dess en slutgiltig reglering i fråga om restauratörernas ersättning för utskänkningen kunde träda i kraft. Härav följde, att om en sådan ordning icke kunde tillämpas från och med den 1 oktober 1956, kontrollstyrelsen skulle verkställa fortsatt nedskrivning av restauratörernas vinster på spritdrycker och starkvin efter i princip samma metod som förordats med avseende å försäljningsåret 1955/56.

I sitt i anledning av nyssnämnda proposition avgivna betänkande nr 10, vilket godkändes av riksdagen, anslöt sig 1955 års bevillningsutskott till departementschefens uppfattning i denna fråga. Utskottet framhöll sålunda, att intill dess en slutlig reglering av frågan om restauratörernas ersättning för utskänkning kunde åvägbringas borde, på sätt framhållits i propositionen, den fortsatta vinstnedskrivningen i fråga om spritdrycker och starkvin ske efter i princip samma metod som föreslagits skola gälla för försäljningsåret 1955/56.

Av statsrådsprotokollet i ärendet inhämtas bland annat följande.

I skrivelser den 21 och den 24 januari 1956 har Sveriges hotell- och restaurantförbund, Svenska turisthotellens riksförbund och Sveriges centrala restaurangaktiebolag hemställt att den pågående nedskrivningen av restauratörernas utskänkingsvinster måtte avbrytas. Sveriges centrala restaurangaktiebolag har därjämte i skrivelse den 30 januari 1956 hemställt om höjning av den till de allmänna restaurangföretagen utgående spillmånssättningen. Över framställningarna har efter remiss *yttranden* avgivits av kontrollstyrelsen, 1953 års utskänkingsvinstkommitté och Nya systemaktiebolaget.

Rörande motiveringen för det i propositionen framlagda förslaget hänvisar utskottet, såvitt densamma ej framgår av här nedan intagna yttrande av departementschefen, till ovannämnda statsrådsprotokoll. Redogörelsen härutinnan återfinnes under följande rubriker å nedan angivna sidor i propositionen, nämligen

Gällande ordning, s. 2—3.

Restaurangnäringens framställningar, s. 3—5.

Remissyttrandena, s. 6—10.

Departementschefen, s. 10—12.

Till stöd för det i propositionen framlagda förslaget har *departementschefen* bl. a. anfört följande.

Att den nya rusdrycksförsäljningsförordningen i betydelsefulla hänseenden skulle ändra förutsättningarna för verksamheten inom restaurangnäringen, torde ha stått klart för alla. Denna näring har tidigare starkt gynnats av då rådande ordning för rusdrycksförsäljningen, och den omsättningsminskning som inträtt efter den 1 oktober 1955 sammanhänger otvivelaktigt med slopandet av ransoneringssystemet inom utminutereringen. Huruvida utskänkningsregeln också framdeles kommer att få relativt sett minskad betydelse är inte utan vidare givet. I den mån så blir fallet kan detta emellertid inte anses innebära någon oförutsedd konsekvens av 1954 års reformer. Enligt min uppfattning måste det i huvudsak ankomma på restaurangnäringen själv att anpassa sig efter de ändrade förhållandena.

I fråga om restauratörernas ersättning för utskänkningsregeln har det emellertid förutsatts, att en närmare reglering skulle företas i anslutning till den nya försäljningslagstiftningens genomförande. Denna reglering har ännu inte kunnat komma till stånd. En fortsatt nedskrivning av restauratörsvinsterna skulle, tillsammans med de svårigheter som sammanhänger med övergången till de ändrade förhållanden som föranledes av den nya lagstiftningen, kunna medföra svårigheter för åtskilliga restauratörer. Det är uppenbart att anpassningen till de nya förhållandena under den närmaste framtiden ställer särskilt stora krav på företagen och att övergångssvårigheterna i vissa fall kan vara betydande. Med hänsyn härtill vill jag inte motsätta mig att vinstnedskrivningen tills vidare avbrytes. Någon höjning av ersättningsbeloppen synes däremot inte böra komma i fråga.

Vad beträffar framställningen från Sveriges centrala restaurangaktiebolag rörande de allmänna bolagens spillmånserättning har jag i likhet med de i ärendet hörda remissinstanserna funnit mig kunna godtaga att denna ersättning tills vidare utgår med 2 procent av utskänkningspriset.

I enlighet med vad nu anförts förordar jag att nedskrivningen av restauratörernas ersättning för utskänkningsregeln tills vidare avbrytes från och med den 1 oktober 1956 och att de allmänna restaurangbolagens spillmånserättning från samma tidpunkt höjes till 2 procent av utskänkningspriset. Den sålunda förordade ordningen bör gälla intill dess att en slutlig reglering av ersättningsfrågan kan genomföras.

Såsom framgår av den förut lämnade redogörelsen är grunderna för beräkning av utskänkningsvinsten inte reglerade i författning på annat sätt än genom en rambestämmelse i rusdrycksförsäljningsförordningen. Den närmare utformningen av reglerna ankommer på kontrollstyrelsen, som därvid har att iakttaga de uttalanden i ämnet som gjorts av statsmakterna. Därest från riksdagens sida invändning icke göres mot vad jag här förordar, förutsätter jag att kontrollstyrelsen kommer att genomföra därav påkallade åtgärder.

Utskottet. Vid antagandet av 1937 års rusdrycksförsäljningsförordning gjordes av statsmakterna vissa uttalanden innebärande att restauratörernas vinst å utskänkningsregeln av sprit och starkviner skulle successivt avvecklas

under åren 1938—1963, varmed deras ekonomiska intresse i utskänkningens storlek skulle försvinna. De i enlighet med dessa uttalanden fastställda grunderna för vinstavvecklingen har som närmare framgår av den i propositionen lämnade redogörelsen för gällande ordning oförändrade tillämpats fram till år 1955, då en omläggning till ett enklare beräkningssätt beslöts. För de enskilda restauratörernas del skall enligt detta beslut utskänkningens vinsten på spritdrycker och starkvin icke såsom tidigare beräknas på en viss kvantitet sålda drycker utan i stället utgå med belopp motsvarande 90 procent av vinstbeloppet för försäljningsåret 1954/55. Såväl från departementschefens som bevillningsutskottets sida underströks vid denna omläggning, att intill dess en slutlig reglering av frågan om restauratörernas ersättning för utskänkning kunde åvägbringas borde den fortsatta vinstnedskrivningen i fråga om spritdrycker och starkvin ske efter i princip samma metod som skulle gälla för försäljningsåret 1954/55.

I den förevarande propositionen föreslås till en början, att den pågående avvecklingen av restauratörernas vinst på utskänkning av spritdrycker och starkvin från och med den 1 oktober 1956 tills vidare avbrytes i avbidan på att slutlig ståndpunkt toges till frågan om utskänkningens vinsten, vilket förutsattes skola ske sedan 1953 års utskänkningens vinstkommitté fullgjort sin nu pågående utredning av frågan. Som skäl härför har departementschefen angivit att den närmare reglering som skulle företas i anslutning till den nya försäljningslagstiftningens genomförande år 1955 ännu inte kunnat komma till stånd. En fortsatt nedskrivning av restauratörvinsterna skulle, tillsammans med de svårigheter som sammanhängde med övergången till de ändrade förhållanden som föranleddes av den nya lagstiftningen, kunna medföra svårigheter för åtskilliga restauratörer. Det vore uppenbart att anpassningen till de nya förhållandena under den närmaste framtiden ställde särskilt stora krav på företagarna och att övergångssvårigheterna i vissa fall kunde vara betydande. Departementschefen har med hänsyn härtill icke velat motsätta sig ett avbrott tills vidare i vinstnedskrivningen. Däremot borde någon höjning av ersättningsbeloppen icke komma i fråga.

Utskottet delar departementschefens uppfattning att det med hänsyn till de aktuella övergångssvårigheterna för restaurangnäringen kan vara skäligt att tillfälligt avbryta avvecklingen av restauratörernas vinst på utskänkning av sprit och starkvin. Propositionen tillstyrkes alltså i denna del. Utskottet vill emellertid för sin del understryka, att detta icke innebär något avståndstagande från förenämnda 1937 års principbeslut att avveckla utskänkningens vinsterna. Slutmålet bör sålunda alltså vara att någon vinst å utskänkning icke skall förekomma. Huruvida och i vad mån det kan vara befogat att bereda restauratörerna ersättning för vissa med utskänkning föränade kostnader och på vad sätt en sådan ersättning eventuellt skall ges, är frågor till vilka ställning får tagas sedan nu pågående utredning slutförts. Redan nu bör emellertid klart sägas ifrån att vid denna framtida prövning utgångsläget i princip bör vara detsamma, som om något avbrott i vinstavvecklingen aldrig ägt rum. Den omständigheten att restaurangnäringens

förhållanden delvis ändras genom uppskovet med vinstavvecklingen bör således icke sedermera kunna åberopas som skäl för en förmånligare behandling i det ena eller andra avseendet för någon eller några kategorier restaurangidkare än vad som eljest skolat följa.

Gentemot den föreslagna ändringen rörande de allmänna bolagens spillmånsersättningar har utskottet för sin del icke något att erinra.

Under åberopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa, att riksdagen måtte, med bifall till Kungl. Maj:ts förevarande proposition nr 138, godkänna de provisoriska ändringar i grunderna för reglering av restauratörernas utskänkingsvinst, som förordats i propositionen.

Stockholm den 26 april 1956

På bevillningsutskottets vägnar:

ADOLV OLSSON

Närvarande:

från första kammaren: herrar Sjödahl, Heüman, Spetz*, Gustaf Elofsson, Eriksson*, Snygg, Söderquist, Velander, Niklasson och Erik Jansson; samt

från andra kammaren: herrar Olsson i Gävle, Kristensson i Osby, Nilsson i Svalöv, Sjölin, Vigelsbo*, Kärrlander, Strandh*, Henriksson, Engkvist* och fru Holmqvist.

* Icke närvarit vid justering av betänkandet.

Reservation

av herrar *Velander* och *Nilsson* i Svalöv, vilka ansett att tredje och fjärde styckena av utskottets yttrande bort erhålla följande lydelse:

»Utskottet delar departementschefens uppfattning att det med hänsyn till de aktuella övergångssvårigheterna för restaurangnäringen kan vara skäligen att tillfälligt avbryta avvecklingen av restauratörernas vinst på utskänkning av sprit och starkvin. Propositionen tillstyrkes alltså i denna del.

Gentemot den föreslagna ändringen rörande de allmänna bolagens spillmånsersättningar har utskottet för sin del icke heller något att erinra.»